

Pavel Houser

HAVRANI

TRITON

TRITON

Pavel Houser

HAVRANI

Pavel Houser

HAVRANI

TRITON

© Pavel Houser, 2004
© TRITON, 2004
Illustrations © Milan Fibiger, 2004
Cover © Eva Filgasová, 2004

Vydalo Nakladatelství TRITON, s. r. o.,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
www.triton-books.cz

ISBN 80-7254-506-X

Kdo je připravený setkat se tváří v tvář scénám jakoby uprchlým z Hitchcockova filmu Ptáci, respektive ze stejnojmenné povídkové předlohy Daphne du Maurier?

Zřejmě nejpůsobivější je samotný vznik statisícových havraních hejn, postupné slétávání menších skupinek. Hejna černých ptáků se stále zvětšují, posedávají na stromech či komínech, zvedají se, chvíli krouží vzduchem, spojují se s dalšími hejny, nabalují je na sebe jako sněhová koule valící se po svahu.

Stmívá se – v zimě přichází soumrak brzy. Pak havrani vstupují na scénu v celé své kráse. V určitý okamžik dokáží černá křídla dokonale zakrýt potmělou, ještě ale trochu modrou oblohu. Let statisíců havranů probíhá chvíli nehlučně, pak jeden zakráká a přidávají se i ostatní ptáci.

A to je teprve začátek příběhu. Edgar Allan Poe či vládce severských bohů Odin by mohli vyprávět...

Úvodní diagnóza: Vznik posedlosti

Na jakémisi vcelku nudném večírku někdy v roce 1998 se mi do rukou dostal magazín Lidových novin, nudný stejně jako samotný večírek. Pak jsem ale přece jenom narazil na materiál, který dokázal upoutat mou pozornost. Redaktorka tohoto periodika Alena Plavcová popsala v článku nazvaném Krá! Kroá! statisíková hejna havranů nocující v oblasti Kralup a Veltrus.

Představa je to samozřejmě jako vystřižená z hororu Ptáci. Když k tomu připočteme, že havrani se podle článku živilí psími výkaly a nocoviště dokázali zpustošit tak, že místo připomínalo spíše smetiště, má dekadentní duše zajásala. Název Veltrusy náhle získal nový rozměr a obdobně havranocentrická etymologie se začala vnucovat i v případech Kralup (třebaže zde to téměř jistě není „věcně“ oprávněné, jak ještě zjistíte dále).

Jako by to nestačilo, v textu článku jsem narazil také na zmínku o tom, jak jsou havrani a krkavci schopní se naučit počítat, jak pijí pivo, eventuálně podobně jako pes brání svého pána. Moudří, elegantní, po všech stránkách fascinující ptáci!

Někdy stačí drobný podnět, aby se do té doby pouze latentně existující psychická porucha vyjevila v celé své kráse. Totéž potkalo před více než pěti lety i mne. Od zrodu této obsedantní posedlosti pak začaly mé cesty havraními stezkami, spojené se shromažďováním dalších materiálů o těch černých potvorách; během výprav ve znamení zobáku a pařátu (ať už vedly reálnými krajinami, nebo se odehrávaly na stránkách knih) mě doprovázeli především Stanislava Kučová a David Jeřábek, jimž je také věnována tato kniha. Kromě nich mi s tématem samozřejmě pomohla i celá řada dalších havranologů, které bezohledně opomenu. Taktéž lidi, kteří mi při psaní přímo či nepřímo překáželi, neuvádím – výčet by to byl totiž příliš dlouhý.

Nakonec jsem dospěl k závěru – a tato kniha se pokouší o důkaz příslušné teze –, že havraní stopa prochází úplně všude, stvořením světa počínaje a heraldikou konče. Doklady aktivit havranů jsou

snad poněkud nesoustavné a přelétavé, podobně
těkavý bude tedy možná i následující text.

Má vlastní havraní posedlost se zatím utěšeně
rozvíjí. Tyto řádky píšu ve druhé polovině října.
Před dvěma dny mi začaly docházet zprávy o tom,
že havrani opět míří do Prahy a agenti je zde již
zpozorovali. Dnes jsem je konečně viděl i u svého
domova na bohnickém sídlišti. Je na čase slavit, po
roce opět přišel vranovrat!

Havrani nad mou hlavou
S tisícem křídel
Přiletěli za mnou
Sedají si na můj šat
Havranci nad mou hlavou
V zimní závěži
Černým peřím
Budou mě hřát

*Pavel Houser,
pavel.houser@centrum.cz*

HAVRANÍ DOMINO

Havrani k nám přilétají v říjnu a odlétají obvykle v průběhu března. Možná se vám však poštěstilo u nás zahlédnout nějakého havrana během léta. Není zde nějaký rozpor? Kupodivu není.

Havrani skutečně žijí v menším množství v našich zemích i přes léto. Vtip je však v tom, že to nejsou ti samí ptáci jako tuzemská zimní havraní odrůda. Naši letní havrani odlétají totiž v průběhu října (záleží samozřejmě na tom, jak se zrovna vyvíjí počasí) k jihu do Středomoří, Německa či Francie. Následuje jakési havraní domino, v rámci kterého se uvolněné místo zaplní havrany ze severu či východu – Polska, Ruska a z Pobaltí.

Tah havranů se uskutečňuje v menších hejnech, houfování do stotisícových mračen nastává až během zimních sletů na nocovištích.

Chvála výletů

K havraním nocovištím v oblasti Kralup lze dorazit vlakem, ale třeba i pěším výletem z hlavního města

(přibližně 25 km z Tróje nebo z bohnického sídliště). Cesta po pravém břehu řeky vede navíc kolem několika velmi zajímavých lokalit. Za Řeží se nachází Větrušická rokle s příkrými spilitovými skálami a teplomilnou stepní vegetací; velmi půvabná stezka vede mezi Řeží a Libčicemi podél Vltavy po úzké říční navigaci. Nad Vltavou lze kromě běžných vodních ptáků často potkat kormorány, vzácněji také volavky; ve Větrušické rokli žije i výr velký – výlet za havrany lze tedy spojit se vskutku komplexním ornitologickým zážitkem.

Mimochodem: Náš havran je snad v jistém ohledu kormoránům příbuzný. Pojmenování „kormorán“ totiž údajně znamená mořský havran. Francouzské slovo „cormoran“ totiž pochází z latinského *corvus*-havran a *mare*-mořský.

Pokud návštěvník preferuje cestu po levém břehu Vltavy, může zase zhlédnout celou řadu historických památek či alespoň historicky významných míst – Levý Hradec (někdy pokládán za původní sídlo Přemyslovců, odkud se až za Bořivoje přemístili do Prahy), nejstarší dochovaný kostel v Čechách v Budči (rotundu sv. Petra dal kníže Spytihněv po-